

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrlometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

Bakalářská práce

2020

Nika Tótová

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrlometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

Mezinárodní sociální a humanitární práce

Nika Tótová

Financování vybraných sociálních služeb v ČR a VB

Bakalářská práce

vedoucí práce: Ing. Ester Danihelková

2020

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a že jsem všechny použité informační zdroje uvedla v seznamu literatury.“

V Olomouci dne.

Podpis

Ráda bych poděkovala své vedoucí bakalářské práce Ing. Ester Danihelkové za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Také bych touto cestou poděkovala všem, kteří mě při psaní mé práce podporovali.

Obsah

Úvod	5
1 Sociální služby v České republice.....	7
1.1 Sociální práce a sociální poradenství s cizinci	11
1.2 Organizace pro pomoc uprchlíkům	14
2 Sociální služby ve Velké Británii.....	19
2.1 Migrants Organise	22
3 Financování sociálních služeb v České republice.....	25
4 Financování sociálních služeb Velká Británie.....	29
4.1 Další možné způsoby financování.....	30
5 Metodologie výzkumu.....	32
5.1 Metody výzkumu.....	33
5.2 Analýza financování Organizace pro pomoc uprchlíkům	33
5.3 Analýza financování Migrants Organise	35
5.4 Komparace způsobu financování OPU a MO	36
Závěr.....	39
Bibliografický seznam.....	41
Seznam použitých zkratk	44

Úvod

Migrační boom je neustále vyvíjejícím se trendem posledního tisíciletí, především v evropských zemích. Integrace nově příchozích obyvatel je aktuální problematika a s ní je i úzce spjatá sociální práce s cizinci. Na tento trend bylo potřeba rychle zareagovat, proto začala vznikat nová oblast v sociální práci, a to sociální práce s cizinci, migranty nebo uprchlíky. Sociální pracovník je zpravidla jedinou kontaktní osobou pro cizince v nové zemi. Spolu s novou oblastí vznikly další sociální služby, které pro své fungování potřebují finance. Financování sociálních služeb v České republice a ve Velké Británii je diametrálně odlišné. Cílem této práce proto je porovnat financování vybrané sociální služby na území České republiky a na území Velké Británie.

Jako cílovou skupinu jsem si vybrala migranty, jelikož s touto skupinou mám největší zkušenosti ze své zahraniční praxe, kterou jsem absolvovala v průběhu studia. Zahraniční praxi jsem strávila v britské organizaci Migrants Organise, hlavní cílovou skupinou jsou právě migranti. Ke komparaci jsem následně vybrala českou organizaci pracující s migranty Organizace pro pomoc uprchlíkům. Výběr české organizace jsem udělala na základě doporučení referentky odborných praxí na Vyšší odborné škole Caritas, organizaci mi doporučila na základě srovnávacích kritérií.

Teoretická část bakalářské práce pojednává nejprve o sociálních službách a poté o financování sociálních služeb. První kapitola představí sociální služby na území České republiky jako takové, v poslední části kapitoly je popsána Organizace pro pomoc uprchlíkům. Druhá kapitola je strukturována podobně a věnuje se službám na území Velké Británie z obecného hlediska, na konci kapitoly je představena organizace Migrants Organise. U britské organizace budu čerpat především z webových stránek, interních dokumentů a také z vlastních zkušeností a poznatků, které jsem získala během zahraniční praxe. Třetí a čtvrtá kapitola mají podobnou strukturu, zabývají se všeobecným pohledem na možnosti finančních zdrojů sociálních služeb, jak v Česku, tak v Británii. Poté následuje kvalitativní výzkum této práce.

Ve výzkumné části této bakalářské práce budu analyzovat data z finanční části výroční zprávy z roku 2018 Organizace pro pomoc uprchlíků a Migrants Organise Ltd. Následně vytvořím komparativní profil výdajů a výnosů financí obou organizací. Výzkumnými otázkami budou kritéria komparace například:

- Jakým procentem se podílí vláda (stát, kraj, obce) na financování Organizace pro pomoc uprchlíkům v České republice?
- Způsob, kterým Organizace pro pomoc uprchlíkům nakládá s financemi, režijní náklady organizace?
- Jaké další možnosti způsobu financování má Migrants Organise ve Velké Británii?

Cílem mé práce je tedy komparace financování vybraných sociálních služeb v České republice a ve Velké Británii. V poslední části výzkumu interpretuji data získané z výročních zpráv z části, která se věnuje financování. V závěru výzkumu uvedu odpovědi na základě získaných dat na každou výzkumnou otázku a doporučení pro obě organizace.

Při psaní práce jsem využila v českém systému odbornou literaturu, internetové stránky, e-booky, například jsem čerpala informace od Matouška, Vojtíška, Bednáře či z webových stránek Organizace pro pomoc uprchlíkům, využila jsem také články z časopisu Sociální práce/ Sociálna práca. Co se týče britských zdrojů, tak jsem využívala převážně internetové zdroje, byly to třeba internetové stránky britské vlády (Government UK), britské zákony, dále webové stránky Migrants Organise, či Britannica.

1 Sociální služby v České republice

V následující kapitole nejprve vymezím sociální služby z obecného hlediska. Seznámení s fungováním sociálních služeb v Česku je důležité vymezit, protože v závěru práce budu srovnávat dvě organizace, které se zabývají prací s migranty. Jedna organizace bude z České republiky a druhá z Velké Británie. Konkrétně půjde o jejich způsob financování. První kapitola bude věnována obecné charakteristice sociálních služeb, jejich definici, rozdělení, vymezení některých pojmů a pojetí sociálních služeb z pohledu legislativy, konkrétně podle zákona číslo 108/2006 Sb. o sociálních službách. Důraz bude kladen na sociální služby z oblasti sociálního poradenství, kam spadají sociální služby zabývající se prací s migranty. V závěru kapitoly se budu zabývat konkrétní sociální službou Organizace pro pomoc uprchlíkům.

Pojem sociální služby můžeme v anglosaském pojetí podle Matouška (2012, s. 178) definovat jako vše, co poskytuje výhody tomu, kdo má problém a označuje se jako sociální služba. Nástroj sociální ochrany vytvořený státem pro případ sociální události spočívající v nedostatku příjmu způsobeném nepříznivou sociální situací (Vojtíšek, 2018). Podle české legislativy se sociální službou rozumí „činnost nebo soubor činností podle tohoto zákona zajišťujících pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení“ (Zákon 108, § 3a). Tato definice se ustálila až spolu se vznikem Zákona o sociálních službách č.108/2006 Sb., v platnosti od 1. 1. 2007. Sociální služby je ojedinělá forma pomoci, která přichází ve chvíli, kdy k řešení problému nestačí běžné prostředky ani peněžité dávky od státu.

Sociální služby dle zákona o sociálních službách rozdělujeme na sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence. Tyto služby lze provozovat jako pobytové, které jsou spojeny s ubytováním v zařízeních sociálních služeb, dále pak ambulantní, kdy osoba dochází nebo je doprovázena, případně dopravována do zařízení sociálních služeb, součástí této služby není ubytování. Poslední formou poskytování sociálních služeb je terénní služba, kdy jsou služby poskytovány osobě v jejím přirozeném prostředí. Služby jsou určeny pro osoby, které se dostaly do nepříznivé sociální situace nebo jsou z nějakého důvodu znevýhodněny (Tomeš, 2010, s. 342).

V oblasti sociálních služeb se zabýváme třemi hlavními subjekty, které definují odlišná práva a povinnosti (Vojtíšek, 2018, s.31).

- Stát – zabezpečení lidských práv, má povinnost zajistit dostupnost sociálních služeb, provedenou prostřednictvím poskytování dotací poskytovatelům sociálních služeb (Česká republika) nebo nákupem potřebných služeb od nestátních poskytovatelů (Irsko, Nizozemsko, Slovensko), kontroluje inspekcí kvality sociálních služeb
- Teritoriální veřejnoprávní korporace – přenesená působnost pro plánování potřebnosti sociálních služeb na svém území (kraje) a zajistit občanům sociální služby poradenství a sociální pomoc a sociální služby (obec)
- Poskytovatelé – poskytují potřebnou péči a služby, spolufinancování sociálních služeb prostřednictvím příjmů od klientů, z dotací, soukromé zdroje 5 hlavních právních forem poskytovatelských subjektů – organizační složky státu (Ministerstvo sociálních věcí), teritoriální veřejnoprávní korporace (kraje a obce), nestátní neziskové organizace, církevní právnické osoby, soukromé komerční subjekty

Jak jsem zmínila již v úvodu této kapitoly, budu se zabývat oblastí sociálního poradenství. Poskytované informace vyplývají ze systému sociální ochrany, ke kterému ještě patří sociální pojištění, podpora, pomoc případně ze systému, který má ve své kompetenci zaměstnanost. *„Poradenství posiluje trend, aby určité komunikační dovednosti, znalí a užívali lidé všeobecně a zejména všichni ti, kdo mají v popisu práce péči o druhé lidi“* (Hartl in Matoušek, 2003, s.101).

Samotné poradenství lze definovat jako *„Profesionální vedení jedince s využitím psychologických poznatků. Ty jsou významné zvláště při získávání údajů a vedení klienta.“* (Hartl in Matoušek, 2003, s. 101). U Paulíka najdeme poradenství jako aktivitu, která *„řeší méně závažné obtíže, a přitom se opírá i o aktivitu a vlastní úsilí klienta“* (Paulík, 2009, s. 12). Sociální poradenství rozdělujeme na dva základní typy a to: sociální poradenství, které je ze zákona povinné pro každého zřizovatele státní i nestátní sociální služby, a odborné sociální poradenství. Základní poradenství poskytuje osobám informace (o nárocích, službách a možnostech), jež přispívají k řešení jejich nepříznivé životní situace. Cílem poradenství je poskytovat relevantní informace co nejbližší bydlišti případně pracovišti, nikoliv napříč celou

republikou. Například pokud klient přijde do služby, která pro něj není vhodná, tzn. je jiná cílová skupina, je povinností sociálního pracovníka poskytnout základní sociální poradenství a odkázat klienta na jinou službu, která pro něj bude vhodná. Zatímco odborné sociální poradenství poskytuje přímou pomoc osobám v nepříznivé životní situaci se zaměřením na jejich potřeby. Jedná se například o manželské a rodinné poradny, služby pracující s migranty, probační a mediační služby aj. (Hartl in Matoušek, 2003, s. 102).

V rámci odborného poradenství jsou poskytovány tři základní činnosti a to: (Zákon 108, § 37)

- *Zprostředkování kontaktu se společenským prostředím*
- *Sociální terapeutické činnosti*
- *Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí*

Lze říci, že tezí sociálních pracovníků v rámci poradenství je „*pomáhat znamená pomoci lidem, aby si dokázali pomoci sami*“. (Hartl in Matoušek, 2003, s.103). Tahle myšlenka provází nejen studenty sociální práce, ale i sociální pracovníky praxí. Poradenství je jednou z forem, jak pomáhat osobám v nepříznivé sociální situaci překonat jejich problémy, ukázat klientovi jeho vlastní zdroje a naučit ho s nimi pracovat. O tom také pojednává M. Scally a B. Hopson, kteří definovali šest typů pomoci druhým formou poradenství (Hartl in Matoušek, 2003, s.103).

- *Pomoci druhým osobám můžeme podáním jednoduchých a věcných informací* takováto rada člověku, může mnohokrát pomoci se dostat do svízelné životní situace, ať už se jedná o pomoc s vyplnění jakéhokoliv formuláře či žádosti anebo odkázání na službu pro klienta vhodnou.
- *Pomoci poskytnutím rad* tento typ pomoci chápeme jako poskytnutí názoru odborníka, který by měl vést osobu ke zlepšení životní situace, nejedná se o direktivnost, ale o doporučení.
- *Pomoc prostřednictvím učení*, předání klientovi určité znalosti, know-how, dovednosti, které vedou ke zlepšení jeho dosavadní situace
- *Pomáhání prostřednictvím psychologického náhledu* jedná se formu pomoci, která spočívá v pochopení problému, objasnění, proč taková situace nastala a ukázky,

jak ze situace ven, aby sám jedinec učinil správné rozhodnutí, co dělat. V tomto případě se jedná o tzv. empowerment, tzn. aby si jedinec pomohl sám, vlastními zdroji a sociální pracovník byl v tomto případě pouze konzultant.

- *Pomoc prostřednictvím přímé akce* v tomhle případě sociální pracovník jedná za osobu, která se nachází v nepříznivé sociální situaci, například obstará jídlo, bydlení, jedná s úřady aj.
- *Pomáhání vyvolané změnou systému* například změna legislativy.

V poradenství je základním kamenem, komunikace s klientem, v angličtině se používá výraz *consulting*, volně přeloženo do češtiny jako konzultace, což je výstižnější než poradenství. Pokud sociální pracovník dává rady, tak částečně přebírá odpovědnost za svého klienta. Proto je vhodnější výraz konzultace – empatické naslouchání, zrcadlení nebo parafrázování problému. Dojde tak k bližšímu vztahu mezi sociálním pracovníkem a klientem. Kvalita vztahu je přínosnější pro obě strany než poradenská filozofie (Kolárová, 2014, s. 27).

Primárním úkolem poradenství je ukázat klientovi za pomoci jeho vlastních zdrojů, že je možné žít příznivější způsob života s pocitem klidu a pohody. Každopádně poradenství má i další cíle a jejich seznam by byl dosti obsáhlý, protože vychází z mnoha škol učení, například učení humanistického. Hlavním představitelem humanistického učení byl Carl Rogers, autor přístupu orientovaného na člověka tedy na klienta (Person Cnetred Approach „PCA“) (Kolárová, 2014, s.27). Carl Rogers se zabýval také sociální prací, a poradenstvím, pro které definoval užitečné rady pro sociální pracovníky (Gulová, 2011, s. 11)

- *Být v rozhovoru pravdiví*
- *Absolutní bezpodmínečné přijetí klienta*
- *Odpustit si ambice být experty na každou situaci*
- *Někdy je důležité si jen tak popovídat*
- *Radou můžeme zabít komunikaci*
- *Hledejme zdroje člověka*
- *Podporujme sebeuzdravení člověka*
- *Nejhorší je klišé „experti z časopisů“*

- *Psychologie sociální práce z nás nedělá experty*

Některé z Rogersových myšlenek, jež jsou zaměřeny na sociální práci, dále pak na oblast poradenství, měly obrovský vliv na vývoj praxe poradenství. Myšlenky, které Rogers jako psycholog deklaruje, nejsou zaměřeny pouze na léčbu, ale na pomáhající vztahy. Ne nadarmo je sociálně práce označovaná jako pomáhající profese. Myšlenky jsou tak relevantní pro sociální pracovníky, v rámci poradenství vždy usilujeme o změnu klientovy stávající situace (Beckett, 2006).

1.1 Sociální práce a sociální poradenství s cizinci

V této podkapitole bych chtěla představit specifika a úskalí sociálního poradenství při práci s cizinci. Zmíním krátkou historii vzniku této oblasti a je nutné vyjasnit jaké kompetence má sociální pracovník.

Na konci 20. století, kdy se v České republice začala vytvářet síť sociálních služeb a neziskových organizací, lze také zaznamenat boom v podobě velkého nárůstu migrace. Devadesátá léta minulého století jsou pro sociální politiku zásadní. S přílivem cizinců na území Česka bylo potřeba reagovat na nové sociální problémy a hmotné potřeby. Lidé migrující z rodné země jsou znakem rozdílů případně nefunkčním sociálním, ekonomickým anebo politickým systémem mezi geografickými oblastmi. U těchto osob většinou nalezneme absenci nějaké potřeby bezpečí, svobody, pitné vody nebo jídla, práce aj. Migrují do země, ve které očekávají naplnění těchto potřeb (Klvaňová, 2007, s. 14).

Principy sociální práce s cizinci se z vysoké části shodují s principy používanými při práci s jinou cílovou skupinou. V této pozici je pomáhající pracovník ztotožněn úplně všeho pro klienta. Mohou nastat případy, kdy sociální pracovník je pro klienta jediným kontaktem v nové zemi. Ze sociálního pracovníka se tak stává prostředník mezi klientem a institucemi, českou legislativou, dalšími úředníky a občanskou společností. Zde narážíme na vzdělání a všeobecné znalosti sociálního pracovníka, „*musí proto dobře znát české prostředí, příslušné zákony a právní předpisy, současně by měl ovládat některý ze světových jazyků a být seznámen s kulturním rámcem, který mohl formovat klientovu osobnost a chování. Znalost je předpoklad respektu k jinakosti; jedině tak můžu mezi ním a klientem vzniknout kvalitní vztah, který může napomáhat tomu, aby se klient zbavil nejistoty, jež jeho postavení provází, případně se dokázal vyrovnat s prožitými traumaty a zaujal k sobě samému a ke své rodině odpovědný a aktivní postoj.*“ (Klvaňová, 2007, s. 14). Zda-li víme, že u klienta jsou zajištěny

všechny základní potřeby, jde především o tolik zmiňované sociální poradenství (Klvaňová, 2007, s. 14).

Kdo je v tomto případě osoba zaměstnaná na pozici sociálního pracovníka nám vymezuje zákon o sociálních službách, kde je definován takto „*pracovník vykonávající sociální šetření, zabezpečující sociální agendy včetně řešení sociálně-právních problémů, poskytující sociální poradenství, provádějící analytickou a koncepční činnost v sociální oblasti, odborné činnosti v zařízeních služeb sociální prevence, depistážní činnost, poskytující krizovou pomoc, sociální poradenství a sociální rehabilitaci. Sociální pracovníci pomáhají jednotlivcům, rodinám, skupinám i komunitám dosáhnout nebo navrátit způsobilost k sociálnímu uplatnění. Kromě toho pomáhají vytvářet pro jejich uplatnění příznivé společenské podmínky.*“ (Zákon 108, § 189). Do kompetencí sociálního pracovníka nespadá být tzv. „pečovatelem“ klienta, ba naopak jde o motivaci a podporu řešit vlastní sociální situaci a na základě zdrojů neboli silných stránek, kterými disponuje klient a řešit situaci v největší samostatnosti. Veškerá odvedená práce sociálního pracovníka je v souladu s etickým kodexem sociálních pracovníků, metodikou zařízení, ve kterém pracuje a dodržuje hodnoty sociální práce, která je založena na hodnotách demokracie a lidských práv. Rozsah a forma pomoci poskytovaná ze strany sociálního pracovníka musí zachovávat lidskou důstojnost, dbá na dodržení lidských práv jak u jednotlivců, tak u skupin, jak je vyjádřeno v Chartě lidských práv Spojených národů a Úmluvě o právech dítěte (Etický kodex sociálního pracovníka, 2006).

Je důležité zmínit, že sociální práce s cizinci přináší několik bariér, komunikace tzn. jazyková bariéra, nové normy a nepsaná pravidla společnosti a v neposlední řadě přerušené sociální vazby. Zpravidla do nové země cestuje jeden člen rodiny, většinou muž, a je těžké navázat nové sociální vazby (Sociální novinky, Sociální práce s migranty II... [online]). Sociální pracovník, který se věnuje práci s cizinci, by měl být vybaven několika kompetencemi navíc. Vzhledem k jazykové bariéře by měl ovládat minimálně jeden až dva cizí jazyky, měl by disponovat interkulturními znalostmi, dovednostmi a všeobecným přehledem o kulturách napříč světem. Pojem interkulturní chápeme jako individuální proces získávání znalostí, chování a postojů. Jan Průcha (2010, s. 46) ve své knize Interkulturní komunikace uvádí „*interkulturní kompetence je způsobilost jedince realizovat s využitím osvojených znalostí o specifických národních nebo etnických kultur a příslušných dovedností efektivní komunikaci a spolupráci s příslušníky jiných kultur. Základem interkulturní kompetence je jazyková vybavenost jednotlivce a respektování kulturních*

specifičnosti.“ Ačkoliv se práce s cizinci jeví jako běžné zaměstnání, specifikované dnešní dobou, kdy je běžné že jedinec ovládá minimálně jeden cizí jazyk, všeobecné povědomí o kulturách a prohloubení mu dala střední nebo vysoká škola, případně absolvované kurzy, tak přece jen najdeme specifické oblasti, které musí sociální pracovník ovládat ke zvládnutí úspěšného procesu integrace klienta do společnosti. Mezi specifické oblasti řadíme *„psychologii akulturace a traumatu, zejména při sociální práci s uprchlíky; znalosti o zemích původu cizinců, neboť to, co se nám může zdát zvláštní je v jiných zemích normální, a naopak a pokud sociální pracovník projevuje zájem a je ochoten získávat hlubší znalosti, stimuluje tím vzájemnost... posledními specifickými znalostmi sociálního pracovníka pracujícího s cizinci jsou znalosti zvládnání jazyka, protože vyjadřování pomocí jazyka je podmínka pro porozumění.*“ (Konopíková, 2014, s. 9).

Sociální odborné poradenství obzvláště s cizinci, je specifikováno tím, že sociální pracovník na klienta není nikdy sám, vzhledem k okolnostem musí spolupracovat i s jinými profesemi. Zpravidla se do intervence pracovníka a klienta zapojí tlumočnick, čímž je klientovi usnadněná komunikace. V rámci odborného poradenství je možnost právní pomoci/poradenství, takže přítomnost právníka je v mnoha službách běžný fakt. Důležité je podotknout, že v současné době je jak právní poradenství, tak tlumočení, poskytnuto klientovi zdarma pouze v nevládních organizacích, za předpokladu, že klient do služby dochází pravidelně. Právní poradenství je zaměřeno hlavně na seznámení klienta s legislativou České republiky, práva a povinnosti podle zákona č. 325/1999 Sb. o azylu (Matoušek, 2003, s. 2).

Předmětem tohoto zákona je (Zákon 235, § 1):

- *Podmínky vstupu a pobytu cizince, který požádal Českou republiku o mezinárodní ochranu na území České republiky (dále jen "území"), a pobyt azylanta nebo osoby požívající doplňkové ochrany na území*
- *Řízení ve věci mezinárodní ochrany a další řízení vedená podle tohoto zákona*
- *Práva a povinnosti žadatele o udělení mezinárodní ochrany, azylanta, osoby požívající doplňkové ochrany na území a cizince, o kterém to stanoví tento zákon*
- *Působnost Ministerstva vnitra (dále jen "ministerstvo") a Policie České republiky (dále jen "policie") v této oblasti státní správy*
- *Státní integrační program*

- *Azylová zařízení*

Integrace cizinců do české společnosti a postoj české veřejnosti vůči nim, je ovlivněný stereotypy, mass médií spíše negativního charakteru. Češi pozitivně nahlíží na cizince, kteří přišli ze západního světa, protože je vnímají jako bohaté jedince, kteří přinášejí do země určitý kapitál. Zatímco cizinci z druhé strany světa, tj. východu jsou jistou obavou, protože to nejsou pro nás kulturně blízké země a také zde hraje značnou roli negativní stereotyp. Jedinci pochází z nevyspělé země a na území Česka působí v zaměstnání s nízkou prestiží (stavební dělník, rychlé občerstvení, úklidové služby aj.). Na druhou stranu si Češi váží lidí, kteří jsou pracovití, odvádí svědomitou práci a nejsou pouze požívateli dávek sociálního systému České republiky. Abych nebyla pouze negativní, cizinci mají pro Česko přínos, například zaplnění pracovních pozic, o které původní obyvatelstvo nejeví zájem nebo vyrovnávající prvek demografie obyvatel. Podle Radky Klvaňové (2007, s. 14) je důležitým přínosem *„příchod migrantů a migrantek z jiných společenských a kulturních prostředí staví do situace, ve které si musíme klást nové otázky, které jsme doposud nemuseli řešit a které nás nutí k reflexi a přehodnocení dosud nezpochybňovaných společenských institucí a norem jednání. Nutí nás to tak přemýšlet o sobě, více reflektovat motivy a důsledky našeho jednání a institucionálního uspořádání a uvědomovat si, že to, co je pro nás důležité, nemusí být tak důležité pro někoho jiného a naopak. Věřím, že tato situace může vést k větší toleranci v mnoha aspektech společenského života...“*

Přímá práce sociálního pracovníka a klienta může být dlouhodobým procesem, ale nemusí. Záleží na tom, s jakou zakázkou klient přijde. Cizince zpravidla zajímají praktické otázky, bývají spojené s pobytem v Česku, o právech a povinnostech, orientace v sociální politice, zdravotní politika, případně vzdělání nebo práce pro rodinné příslušníky (Rákoczyová, 2009, s. 45). Za vysoké procento úspěchu můžeme považovat tu fázi, kdy klient nabude sebevědomí a začne rozhodovat o svém životě sám za sebe, bez většího zásahu sociálního pracovníka. Nejideálnější fáze nastane, když je cizinec integrován do společnosti a funguje jako plnohodnotný občan české společnosti, tzn. *„na konci procesu by měl člověk mít bydlení, práci, vzdělání, umět český jazyk a mít splněné zkoušky z českého jazyka, měl by znát českou společnost a být schopen se do ní plnohodnotně zapojit“* (Matoušek, 2003, s.101).

1.2 Organizace pro pomoc uprchlíkům

V následující kapitole představím sociální službu, kterou jsem si vybrala pro srovnání za Českou republiku. OPU neboli Organici pro pomoc uprchlíkům. OPU jsem zvolila z toho

důvodu, že má střediska v několika městech, konkrétně jsem zvolila OPU s pobočkou v Brně. Brno je pro mě vhodné dojezdovou vzdáleností, a proto jsem mohla osobně středisko navštívit. Jako první představím organizaci jako takovou, financováním OPU se budu zabývat ve třetí kapitole jež nese název Financování sociálních služeb v České republice. Informace pro následující kapitolu budu čerpat převážně z Výroční zprávy za rok 2018, z toho důvodu, že Výroční zpráva za rok 2019 se nachází v procesu přípravy a doposud nebyla zveřejněna. Zdrojem informací mi bude taktéž webová stránka organizace.

„Organizace na pomoc uprchlíkům je nezisková nevládní a humanitární organizace...“ (Výroční zpráva OPU, 2018). OPU byla založena před 29 lety a původní právní formou bylo občanské sdružení. Od roku 2014 je OPU ze zákona spolkem, jak je uvedeno v občanském zákoníku *„Sdružení podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů, se považují za spolky podle tohoto zákona. Sdružení má právo změnit svoji právní formu na ústav nebo sociální družstvo podle jiného zákona“* (Zákon 89, § 3045). Jak vyplynulo z názvu organizace, OPU za svoji cílovou skupinu má uprchlíky a cizince, kterým se snaží pomáhat. *„Snaží se být mostem mezi nově přichozími a naší společností“* (Výroční zpráva OPU 2018 [online]).

Mezi hlavní náplň své práce OPU řadí poskytování bezplatného právního a sociálního poradenství (viz předchozí podkapitola o sociálním poradenství) především žadatelům o mezinárodní ochranu, ale poradenství je poskytováno i ostatním cizincům žijícím na území Česka. Cizinci žijící na našem území delší dobu, navštěvují střediska s problémy, které se týkají běžných záležitostí (prodloužení pobytu, sloučení rodiny, pracovní úraz) nebo se jedná o diskriminaci, vykořisťování na trhu práce, útoky na jedince z důvodu jiné rasy, vyznání (Výroční zpráva OPU 2018 [online]).

Tak jako ostatní organizace i OPU pořádá kurzy pro veřejnost, laickou a odbornou veřejnost. Kurzy pro veřejnost slouží ke snížení stereotypního postoje a k lepší integraci cizinců do české společnosti. V rámci Organice na pomoc uprchlíkům se člověk může stát dobrovolníkem třeba v uprchlickém táboře, detenčním zařízení nebo pomoc jedinci se zorientovat v novém městě. OPU se nevěnuje pouze dospělým cizincům, ale také nezletilým dětem. V Praze je zřízeno oddělení pro pomoc nezletilým dětem, které jsou v Česku samotné bez doprovodu, nebo musely opustit dětský domov. Pomoc jim je poskytována formou – Byt na půli cesty, cílem je, aby se mladiství jedinec plnohodnotně začlenil do společnosti, mohl se osamostatnit, získal zaměstnání a mohl se osamostatnit, postavit na vlastní nohy (Výroční zpráva OPU 2018 [online]).

OPU tedy poskytuje právní a sociální poradenství, provozuje byt na půli cesty pro mladistvé, mezi další své služby řadí sociální rehabilitaci, která slouží klientům k dosažení samotného života na našem území. Poslední službou, kterou OPU nabízí, jsou terénní programy, jedná se o vyhledávání a aktivní komunikace s cizinci v nepříznivé sociální situaci. Terénní programy jsou poskytovány na území Plzeňského kraje. K tomu všemu jsou nabízené speciální volnočasové a umělecké aktivity, které jsou pořádány v průběhu roku na téma boj proti xenofobii, rasové a národnosti nesnášenlivosti. OPU pořádá různé vzdělávací přednášky pro žáky základních a středních škol a jejich pedagogy, kdy součástí lektorského týmu je i samotný cizinec (Výroční zpráva OPU 2018 [online]).

Jako zajímavost bych ráda uvedla, že OPU od roku 2011 zprovozuje denní centrum pro seniory v Gruzii, v městě ležící ve středu země Khashuri, posláním této služby je pomoc seniorům zasaženým po rusko-gruzínském konfliktu z roku 2008 (Výroční zpráva OPU 2018 [online]).

Odborné sociální poradenství je jedna z mnoha služeb, kterou organizace nabízí. Služba odborné sociální poradenství je registrována od roku 2008. Dle standardů kvality (Bednář, 2012), má tato služba své poslání, aby věděla, jakým směrem se má vydat, posláním je tedy *„podporovat a pomáhat uprchlíkům a cizincům všech věkových kategorií, zejména ze zemí mimo Evropskou unii, na jejich cestě k nezávislosti, samostatnosti, při orientaci v právech a povinnostech a při jejich integraci do společnosti“* (OPU, Co děláme – odborné sociální poradenství [online]). Cílem odborného sociálního poradenství je dostat jedince do takové pozice, ve které se bude cítit komfortně a bude ho naplňovat. Zároveň se snaží o vytváření vazeb s českou společností. Odborné sociální poradenství lze specifikovat na určité oblasti, lépe řečeno problémy, které jsou časté při práci s cizinci – vzdělávání, sociální zabezpečení, zaměstnání, zdravotní péče, změna rodinné situace, bydlení, informace o životě v Česku, doprovod na úřady a jiné státní instituce. Dle standardů kvality musí každá služba mít definované cíle a způsoby poskytování sociální služby a okruh osob, pro které je služba určena. Okruh osob znamená vymezit si předem cílovou skupinu, což předchází případným nedorozuměním s klienty. Poslání služby je zmíněno již výše, zbývá tedy zásada a cíl poskytované služby. Konkrétně se tomuto tématu věnuje Standard 1, který je dále rozdělen na kritéria, naše oblast je definovaná v kritériu 1a. Zásady nalezneme přímo v zákoně o sociálních službách, § 2 odstavec 2, forma pomoci a rozsah pomoci zachovává lidskou důstojnost, pomoc musí vycházet z individuálně určených potřeb, veškeré sociální služby jsou

v zájmu osob, aj. (Bednář, 2012). Zásady OPU nadefinovala následovně (OPU, Co děláme – odborné sociální poradenství [online]):

- *Ve vztahu ke klientům:*
 - *Respekt k individualitě klienta, jeho rozhodování, volbám a právům*
 - *Podpora samostatnosti klienta a jeho reálného náhledu na situaci*
 - *Respekt k právu na přiměřené riziko*
 - *Respekt k právním normám ČR a EU*
 - *Bezplatnost*
- *Ve vztahu k okolním subjektům služby:*
 - *Spolupráce*
 - *Tradice*
 - *Podpora pozitivních vztahů mezi cizinci a majoritou*
 - *Osvěta*
- *Ve vztahu k pracovníkům služby:*
 - *Posilování a budování jejich profesionality*
 - *Zázemí a podpora pracovníků*
 - *Dodržování etického kodexu služby, důvěrnost informací mezi pracovníky a klienty*
 - *Rozvoj kompetencí pracovníků služby*

S těmito zásadami je obeznámen každý sociální pracovník, který ve službě působí a musí je vědomě dodržovat. Dodržování zásad je veřejný závazek. Posledním bodem, který je poskytovatel služby ze zákona povinen definovat je cíl služby. Služba pak působí věrohodně pro veřejnost. Cíl také slouží jako důvod vyvíjet se a posouvat organizaci kupředu. Díky cílové skupině klient zjistí, jestli pro něj organizace je vhodná nebo není. Díky cíli zjistí, jestli mu pomůže řešit jeho nepříznivou sociální situaci a k jaké změně dojde. (OPU, Co děláme – odborné sociální poradenství [online]):

- *Ve vztahu ke klientům je cílem služby:*
 - *Podpora samostatnosti uživatelů*
 - *Podpora uživatelů v uvědomování si svých práv a povinností a ve schopnostech je uplatnit a naplnit*
 - *Posílení pozitivních vazeb uživatelů se společností a orientace v jejím prostředí*

- *Ve vztahu k okolním subjektům je cílem služby:*
 - *Stabilita sítě spolupracujících subjektů a institucí*
 - *Rozvoj sociální služby prostřednictvím reflektování zpětné vazby pracovníků služby, uživatelů i ostatních spolupracujících subjektů*
 - *Podpora pozitivních vztahů majority a cizinců*
 - *Zhodnocení tradice a dlouhodobé zkušenosti ve prospěch celkové stability služby*
- *Ve vztahu k pracovníkům je cílem služby:*
 - *Kompetentní, profesionální a vzdělávající se pracovník, který využívá zázemí a podporu organizace a dbá na dodržování interních norem*

Sociální služba Organizace na pomoc uprchlíků je organizace s mnohaletou tradicí, této organizace se budu ještě věnovat ve třetí kapitole věnované financování.

V první kapitole jsem vymezila sociální služby na území Česka, zmínila jsem historii vzniku sociálních služeb a jejich rozdělení, vysvětlila jsem pojem sociální poradenství. Představila jsem sociální služby z právního hlediska, tzn. Zákon o sociálních službách 108/2006 Sb. V podkapitole jsem rozebrala sociální poradenství při práci s cizinci. Poslední částí první kapitoly bylo představení konkrétní sociální služby, která pracuje s cizinci – Organizace na pomoc uprchlíkům neboli OPU. Následující kapitola bude sestavena obdobně, bude se věnovat charakteristice sociálních služeb ve Velké Británii a představím sociální službu Migrants Organise, kterou budu v rámci výzkumu srovnávat s OPU.

2 Sociální služby ve Velké Británii

V předchozí kapitole jsem představila fungování sociálních služeb, konkrétně sociální poradenství v České republice. Seznámení s fungováním sociálních služeb ve Velké Británii bude navazovat na první kapitolu, protože je důležité vymezit rozdílnost jednotlivých systémů v každé zemi. I na konci této kapitoly se budu zabývat konkrétní sociální službou Migrants Organise. V poslední kapitole budu Migrants Organise srovnávat s českou OPU, co se způsobu financování týká. Tuhle kapitolu tedy věnuji představení sociálních služeb ve Velké Británii, hlouběji se budu zabývat historií vzniku služeb. Vymezím chápání sociální služeb z pohledu Britů, britskou legislativu, definici a vymezení některých pojmů. Tak jako v první kapitole, bude kladen důraz na sociální poradenství. V závěru představím konkrétní sociální službu Migrants Organise.

Sociální služby v Británii jsou specifické anglosaským modelem, který byl definovaný lordem Beveridgem v roce 1942. V tomto roce vystoupil Beveridge před britským parlamentem, kde přednesl koncepci anglosaského modelu a zároveň také definoval „*pět sociálních zel – nevědomost, nečinnost, nemoc, potřebnost a zanedbanost*“ na úkor těchto sociálních zel navrhoval zavedení systému národního pojištění. Od této doby došlo ke komplexnímu řešení a vnímání sociálního zabezpečení. Tento systém byl transformován během vlády Margaret Thatcherové a strany konzervativců, reforma sociálních služeb. V oblasti sociálních služeb došlo k přechodu na „*systém kvazi-trhů (quasi-markets)*“ tento systém má za cíl zkvalitnění systému poskytování služeb, tak aby mezi jednotlivými poskytovateli vzniklo konkurenční prostředí a motivace k neustálému zlepšování služeb. V rámci tohoto systému byly zavedeny příspěvky pro uživatele, kteří si vybírají potřebnou sociální službu. Díky tomu si trh sociálních služeb vyžadoval tzv. manažery péče, kterými jsou sociální pracovníci, jež pracují, poskytují sociální poradenství/ odborné sociální poradenství osobám v nepříznivé životní situaci (Matoušek, 2011, s. 55).

V současnosti systém sociálních služeb a dávky systému sociálního zabezpečení jsou upraveny v zákoně z roku 1992 Social Security Contributions and Benefits Act. „*Social Security Contributions and Benefits Act upravuje dávky a služby pro ty, kdo péči potřebují, i pro ty, kdo o ně pečují. Systém je plně financován ze státního rozpočtu.*“ (Matoušek, 2011, s. 55). Sociální služby a sociální péče různého charakteru v Británii je pod záštitou veřejných samospráv, z toho důvodu není snadné je vymezit jednou právní normou. Jak jsem zmínila výše, sociální služby mají legislativní ukotvení v zákoně z roku 1992 Social Security

Contributions and Benefits Act, do češtiny přeloženo jako Zákon o příspěvcích a dávkách sociálního zabezpečení. Předmětem tohoto zákona je úprava dávek pro jedince, kteří to opravdu potřebují a pro ty, kteří pečují o jedince v nepříznivém zdravotním stavu. Každou sociální službu má ve své kompetenci místní veřejná samospráva. Tyto samosprávy poskytují služby domácí péče, pomůcky, provoz denních stacionářů a rozvoz jídel. Zákon o standardech péče z roku 2000, tento zákon zajišťuje správu a fungování institucí věnující se poskytování sociálních služeb, včetně pečovatelských domovů a domovů zřizovaných pro rezidenční péči, dětských domovů. Dále tento zákon upravuje registraci služby případně registraci samotné sociálního pracovníka, upravuje kvalifikaci sociálního pracovníka. Další legislativní ukotvení je v zákoně z roku 2008 The Health and Social Care Act – Zákon o zdravotní a sociální péči. Tento zákon je především pro klienty, kteří důvěřují národnímu zdravotnictví (National Health Service). Jedná se o poskytování zdravotní a sociální péče. Po roce devadesát vstoupily v platnost ještě další dva zákony, a to zákon o národních zdravotních službách a zákon o komunitní péči. Tyto dva zákony vznikly v rámci reformy, která oddělila zdravotní služby a sociální služby, do té doby byly brány jako jedna oblast. Významným dokumentem pro sociální práci ve Velké Británii je tzv. *„Memorandum čtyř domovských zemí, na kterém se podílí Rada pro zdraví a péči, Rada sociální péče ve Walesu a Severním Irsku, skotské Rady pro sociální služby, společně tyto rady stanovují rámec pro pracovní vztahy v souladu s ustanoveními přijatými britskou Radou pro zdraví a péči. Tato rada je zodpovědný orgán za stanovení standardů, schvalování a sledování způsobilosti, které jsou určující pro jejich následnou praxi. Dalšími schvalovacími a podmíněnými standardy jsou etické a morální kodexy, které hrají v péči o občany důležitou roli.“* (Kahovcová, 2014, s.60).

Ve Velké Británii bylo zřízeno 12 organizací, které pod General Medical Council mají úlohu plnit funkci dozorce nad zdravotnictvím a sociální sférou. *„tyto regulátoři byli zřízeni k ochraně veřejnosti, takže pokaždé, když se občan setká s profesionálním pracovníkem v sociálních či sociálně-zdravotnických službách, které jsou poskytovány buď soukromým subjektem, nebo subjektem National Health Service, může si být jist, že se daný pracovník řídí stanovenými standardy a spadá pod kontrolu regulátorů.“* (Kahovcová, 2014, s. 60).

Zavedení nového systému quasi markets na trhu sociálních služeb vedlo ke zvýšené konkurenceschopnosti mezi jednotlivými poskytovateli, čímž došlo ke zkvalitnění služeb a zároveň se tím zvyšuje ekonomický aspekt na poli sociálních služeb. Koldinská ve své knize dále uvádí, že díky této soutěživosti v oblasti sociálních služeb, došlo k vyčlenění kompetencí při poskytování sociálních služeb, tento krok se jeví jako velice přínosný pro sféru sociálních

služeb. Tak došlo ke vzniku mnoha institucím s jasně definovanými cíli a odpovědností (Koldinská, Bruthansová, Vysokajová, 2001). Jednotlivé sociální služby, si pak své poskytování a fungování korigují sami. Odpovědnost za služby nese tzv. care manager, jehož náplň práce mimo jiné je i přerozdělování financí a fungování služby v reakci na aktuální problémy.

Tak jako Česko se i Británie věnuje třem hlavním cílovým skupinám – dospělí a senioři, děti a pracovní síly (určené pro pracovníky v pomáhající profesi). Je důležité podotknout, že klienta lze vnímat ze tří perspektiv, a to z pohledu klienta, zákazníka anebo spotřebitele. V České republice je na zájemce o sociální službu pohlíženo jako na klienta, zatímco ve Velké Británii má zájemce o službu postavení zákazníka, tzn. zájemci byly ze strany státu poskytnuty prostředky a je na něm jakou službu si vybere (George, Taylor-Goody, 1996).

Z uvedených informací o poskytování služeb v České republice, jsem zmínila, že sociální pracovník je závislý na spolupráci s jinými profesemi např. s právníky, s psychology, aj. v Británii tomu není jinak. Pracovníci pomáhající profese musí taktéž spolupracovat s dalšími odborníky potřebné profese. Což je zapříčiněno Standardy péče a značky kvality poskytování sociálních služeb. Přes všechny reformy sociálního systému, péče a služeb, kterými si Velká Británie prošla, lze podotknout, že byly ku prospěchu věci a zvýšilo to kvalitu jejich poskytování.

Ve Velké Británii neexistuje dvoupilířový systém sociálního zabezpečení. Sociální služby jsou řízeny městskými okrsky, které mají přenesené pole působnosti a spravují systém sociálního zabezpečení. V praxi to funguje tak, že městské orgány nejsou přímými poskytovateli sociálních služeb, ale slouží pouze jako administrativní orgán, tj. uzavírání smluv o poskytování sociálních služeb a sestavují profesionální inspekce. Je důležité podotknout, že poskytování péče na území Spojeného království, má přenesené pole působnosti tzn., že každá země, Wales, Anglie, Severní Irsko a Skotsko, má vlastní systém řízení sociálních služeb, o kterém rozhoduje, včetně vlastní úpravy legislativy. V našem případě, tj Anglie, je systém založen takto (Kahovcová, 2014, s. 69):

- *Léčba pacientů a uživatelů služeb s respektem, úctou a soucitem*
- *Poskytování duševně zdravotních služeb klientům účinněji a přístupněji*
- *Ujistit se, že zdravotní a sociální služby koexistují společně*

- *Zlepšovat péče o lidi s demencí*
- *Pomáhat lidem díky informacím učinit správnou volbu zdravotní a sociální péče*

V porovnání s Českem je odpovědným orgánem Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen MPSV), které zodpovídá za sociální služby, jež jsou součástí sociálního zabezpečení, včetně legislativy, která převádí určitou odpovědnost i na stát, nicméně hlavním koordinátorem zůstává MPSV. Určitá odpovědnost je přenesená na kraje a obce, tj. na přímé poskytovatele sociálních služeb. Zatímco v Anglii za korektní chod systému, konkrétně sociálních služeb odpovídá Ministerstvo zdravotnictví a státní tajemník, který je odpovědný nad dohledem Inspektorátem sociálních služeb. Takže v Anglii může být poskytovatelem služeb buď stát nebo rady měst, nebo agentury (jedná se o soukromé zřizovatele služeb) (Kahovcová, 2014, s. 69).

Každý poskytovatel sociální služby, který není soukromým zřizovatelem se musí řídit určitými povinnostmi:

- *Posouzení jednotlivce na nárok komunitní služby, která většinou zastřešuje pomoc v domácnosti, denní péči, poskytnutí jiné podpory a kompenzačních pomůcek, zajištění stravování a další*
- *Poskytnutí finanční podpory pro lidi, kteří spadají svým postižením nebo situací do příjemců dlouhodobé péče a kteří splňují stanovená kritéria v posouzení potřeby péče*

Každá služba pak musí být registrována pro poskytovatele služeb the Providers of Social Work Services Regulations z roku 2013. Každý zájemce o služby si dle dostupných zdrojů nebo na internetových stránkách gov.uk zašle žádost o tzv. assessment needs by social services, na základě této žádosti bude provedeno zdravotní a sociální šetření a posouzení vhodných sociálních potřeb zájemce, prostřednictvím městské rady, jedná se především o podporu, pomoc v péči o domácnost, nákupy, vybavení a úprava domu pro osoby se zdravotní postižením, odlehčovací denní centra nebo pečovatelské domy, pomoc s rodičovstvím aj. (Government UK, Apply for assessment by social services [online]).

2.1 Migrants Organise

V následující podkapitole bych ráda představila sociální službu fungující ve Velké Británii, a to konkrétně v Londýně. Tuto sociální službu jsem si vybrala, z toho důvodu, že jsem v ní strávila tři měsíce během své povinné zahraniční praxe v rámci studia. V průběhu praxe jsem byla inspirována, k tomu, abych porovнала financování sociálních služeb v Británii a v Česku.

V rámci této kapitoly budu čerpat především z vlastních zkušeností, z Reportu Migrants Organise a webových stránek Migrants Organise.

Organizace Migrants Organise (dále jen MO) byla založena v roce 1993 jako reakce na potřeby migrantů a uprchlíků v Severozápadním Londýně. Obě skupiny se potýkali s problémy se začlenit do britské společnosti. MO pomáhá těmto skupinám a jednotlivcům formou poradenství, mentoring programu a dobrovolnických příležitostí. Nabízí prostor a pomoc zranitelným migrantům, kteří zde mají možnost komunikovat, učit se a obnovovat svůj život. Právní formou je Migrants Organise charita (charity) (Impact Report, 2018-2019 [online]).

MO nabízí casework, do češtiny lze přeložit jako odborné sociální poradenství, právní poradenství, a mnoho aktivit v průběhu týdne. Jedním z hlavních okruhů casework práce je Migrants Mental Capacity Advocacy (MMCA). Je to strategický projekt, který se zaměřuje na potřeby migrantů, žadatelů o azyl a uprchlíků, kteří mají problémy s mentálním zdravím. Co se právní poradenství týká, jeden den v týdnu působí v organizaci advokátka, která klienty nezastupuje, pouze podává právní poradenství, tj. informuje o jejich možnostech. Další možností pro klienty Migrants Organise je tzv. mentoring program, obnáší to, že se mentor (zpravidla dobrovolník dlouhodobě žijící v Londýně) setkává se svým „mentee“ jednou týdně, konverzují, tráví spolu čas, mentor podporuje (emocionální podpora) a dodává odvalu k sociálnímu začleňování. Tímto způsobem se organizace snaží klientovi usnadnit navázání sociálních vazeb se společností. Další výhodou je snadnější přístup ke službám, které může mentee využívat a které slouží jako prevence izolace (Impact Report, 2018-2019 [online]).

Community program, česky komunitní program, je velká část cíle organizace. Komunitní program je pomoc migrantům v jejich každodenním životě. Získat přístup k zdravotní péči, pracovní právo, právo na vzdělání, možnost získání řidičského průkazu atd. Snaží se tak vytvořit komunitu, ve které má každý jedinec možnost přístupu k výše uvedenému, zajistit pocit sounáležitosti a bezpečí. Migrants Organise je velice malá organizace, která působí rodinně, každý pracovník zná klienta jménem a zná podrobnosti o jeho nepříznivé sociální situaci. To jim umožňuje komunitní přístup. Sociální poradenství je tedy založeno na individualitě a stráveném času s klientem. Sociální pracovníci tak poskytují podrobnější, komplexnější a více odpovídající balíček svých služeb než většina organizací či institucí. Každý jedinec, který je po first assessment, neboli prvním rozhovoru/šetření přijat do komunitního programu, má zároveň přístup k volnočasovým aktivitám. Cílem těchto aktivit organizace je vytvořit bezpečný prostor, ve kterém se zranitelní migranti, cizinci

a uprchlíci mohou během procesu akulturace, socializace a usazování se v Londýně, na kohokoliv obrátit (Impact Report, 2018-2019 online)].

Pokud jde o zranitelné migranty a uprchlíky, je pochopitelně obtížné upřednostnit problémy, jako je kulturní šok, před skutečnými hrozbami nekonečného zadržování v detenčním zařízení, chudoba a bezdomovectví anebo násilné přemístění do míst, kde jsou ohroženy jejich životy. Mnoho charit a organizací zaměřuje veškerou svou energii převážně na jejich zdroje, předat správné rady, a zdali to okolnosti vyžadují, tak je zastoupit a jednat za klienty (Impact Report, 2018-2019 online)].

Veškeré problémy, s kterými se dennodenně potýkají klienti Migrants Organise, jsou řešeny v rámci dlouhodobé spolupráce a odborného sociálního poradenství. Z vlastní zkušenosti vím, že několik klientů dochází do organizace několik let a jejich složka v kartotéce je opravdu obsáhlá. Více, než polovina klientů považuje Migrants Organise jako svou rodinu a jejich vděčnost za práci, kterou sociální pracovníci odvádí, je neskutečná.

3 Financování sociálních služeb v České republice

Sociální služby jsou důležitou součástí schématu sociální politiky. Zajistit fungování a chod služby je finančně dosti náročné. Cílem mé práce je komparace financování sociální služby na území Česka a v Británii. V této kapitole se tedy zaměřím na systém financování sociální služby obecně v Česku podle platné legislativy od roku 2006, tedy zákona 108/2006 Sb. o sociálních službách. Hlavní poskytovatelé finančních prostředků jsou kraje a Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Poté konkrétní financování OPU bude uvedeno v metodologické části, kdy budu porovnávat obě služby.

U financování sociálních služeb je uplatňován systém vícezdrojového financování sociálních služeb. Vícezdrojové financování znamená, že sociální služby přijímají finance prostřednictvím úhrad od uživatelů, z veřejného zdravotního pojištění, ze strukturálních fondů Evropské Unie a veřejných rozpočtů, které jsou zcela zásadním zdrojem financování služeb. Významným zdrojem financování je tzv. účelová dotace, jež je poskytnutá krajům ze státního rozpočtu na základě zákona o sociálních službách (Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Olomouckém kraji pro roky 2018–2020, 2017).

Oblast financování sociálních služeb rok od roku prochází nejrůznějšími inovativními programy a návrhy státních i nestátních subjektů. Nicméně i přes všechny tyto snahy a úsilí státu současná podoba financování služeb není zcela efektivní. I když dochází k růstu veřejných výdajů na oblast sociálních služeb, je tato oblast v porovnání s ostatními druhy veřejných služeb dosti podfinancována. Vznikem zákona o sociálních službách se očekává posílení finanční soběstačnosti klientů, jež využívají sociálních služeb (Vojtíšek, 2018).

Princip financování v demokratických společnostech s fungujícím hospodářstvím je založen na vícezdrojovém financování, kdy každý zdroj se na nákladech služby podílí různou měrou dle charakteru zaměření služby a právní formy. Pro nejefektivnější financování služby a zvolení si vhodného nástroje financování je nutné specifikovat zadavatele služby. Financování sociálních služeb a jejich plánování spolu úzce souvisí, provozování a poskytování sociálních služeb je provázáno neustálým sháněním prostředků pro jejich financování. Je důležité zmínit, že každá služba je jinak nákladná. Existují služby, které mají minimální náklady na provoz, zatímco režijní náklady některých služeb jsou vysoké a sehnat tolik finančních prostředků bývá náročné. Mezi nejvíce nákladné sociální služby patří služby sociální péče (Michalík, 2008).

Objektem pobytových sociálních služeb je klient/zákazník/uživatel, příjemce poskytované péče. Klienti si částečně hradí náklady na poskytované pobytové služby, na tyto účely slouží finanční dávka od státu – příspěvek na péči. Jako další primární zdroje financování můžeme identifikovat stát a veřejnou správu, jak bylo zmíněno výše klient nebo jeho blízcí a v neposlední řadě zdroje nestátních poskytovatelů, čímž se rozumí dary a vlastní příjmy (Vojtíšek, 2018).

V oblasti financování sociálních služeb najdeme několik mechanismů financování. V této oblasti lze schematicky naznačit čtyři finanční toky, které se v praxi uplatňují (Vojtíšek, 2018):

- Tok peněžních prostředků od veřejnoprávního subjektu k uživateli. Zde spadá příspěvek na péči, kdy tato dávka slouží k úhradě nákladů služby. Použit princip aktivní participace klienta, který si sám určí, kterou službu sociální péče využije. Systém fungující na území Česka.
- Tok od veřejnoprávní instituce (ministerstvo, aj.). Tento model financování se uplatňuje v zahraničí, např. Velká Británie. Obce hradí skutečně poskytnutou péči uživatelům. Subjekty poskytované péče jsou neziskové a církevní organizace.
- Filantropický způsob financování služby neboli financování poskytovatelem péče z vlastních zdrojů, tzn. krytí nákladů skrze dary nebo z vlastní výdělečné činnosti. Typické pro Finsko.
- Finanční tok od veřejnoprávního subjektu garantujícího zabezpečení služby k vlastní příspěvkové organizaci. Od tohoto principu mechanismu se v posledních letech pomalu upouští, nicméně stále ho najdeme v zemích jižní Evropy.

Výše uvedené mechanismy finančních toků, můžeme kategorizovat a přiřadit je k sociálnědemokratickým modelům, definovat je lze následovně (Vojtíšek, 2018), s.36):

- Povinně pojistný model (typické pro státy s konzervativní/korporativní tradicí sociální politiky)
- Chudinský model (ve státech s liberálním modelem)
- Zopatřovací model (sociálnědemokratický)
- Dotační model (mix pojetí, specifický pro Česko a sociálnědemokratický model)

Díky kategorizaci víme, že pro Českou republiku je specifický dotační model finančních toků. O tomto modelu lze říci, že je postaven na zcela odlišné logice. Dotační model dotuje poskytovatelům služeb provoz subjektu. Kraj, který rozhoduje o veřejném financování sociálních služeb na svém území, hradí jen část nákladů. O dotaci může zažádat pouze služba, která je registrovaná u krajského úřadu, podle právního předpisu zákona o sociálních službách. Další podmínkou je řádně vyplněná a včasné odeslaná žádost. O dotaci se musí zažádat každý rok Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen MPSV). Dotace poskytnutá od kraje slouží na úhradu běžných výdajů k provozu služby. Je důležité podotknout, že na dotaci není nárok ze zákona, poskytovatelé tudíž nemohou počítat s tímto zdrojem, lze říci, že je nevyzpytatelným zdrojem. Tento způsob financování je nenárokový zdroj, zvláštním faktem je, že dotace kryje tzv. virtuální náklady služby, protože je udělena na základě plánovaného rozpočtu na základě předchozích let. Částka, která je dotací poskytována je vždy určována na základě dalších výdajů ze státního rozpočtu jedná se o (Vojtíšek, 2018, s. 38):

- Střednědobý plán rozvoje služeb
- Podle počtu rozhodnutí o příspěvku na péči
- Podle počtu registrovaných uživatelů sociálních služeb
- Podle finanční náročnosti služby

Každá poskytnutá dotace je krácena oproti částce uvedené v žádosti poskytovatele. Je to z toho důvodu, že u poskytovatelů převažuje trend nadsazovat své náklady oproti reálným výdajům poskytované služby. V praxi to pak velmi často funguje tak, že poskytovatel služby přizpůsobuje provoz a průběh služby a její řízení dotační politice anebo poskytovatel vrátí nevyčerpanou dotaci zpět, což se děje minimálně (Vojtíšek, 2018, s. 38).

Krajům se ze státního rozpočtu poskytuje skrze MPSV účelově určená dotace (není právní nárok), která slouží na financování běžných výdajů souvisejících s poskytováním sociálních služeb v rozsahu stanoveném základními činnostmi, na jejich rozvoj, podporu, mimořádné situace atd. Dotaci poskytuje ministerstvo podle zvláštního právního předpisu. Tak jako ministerstvo postupuje podle zvláštního právního předpisu, tak i „*kraj rozhoduje dle zvláštního právního předpisu a předpisů Evropské unie o veřejné podpoře o poskytnutí finančního prostředků z dotace poskytovatelům sociálních služeb, kteří jsou zapsáni v registru, popřípadě o zadání veřejné zakázky na poskytování sociálních služeb. O poskytnutí*

finančních prostředků na jednotlivé sociální služby a jejich výši rozhoduje zastupitelstvo kraje v souladu s podmínkami stanovenými zastupitelstvem kraje.“ (Zákon 108, § 101a (2)).

Každý kraj musí předložit ministerstvu žádost o dotaci na následující rozpočtový rok, žádost musí *„obsahovat název kraje, identifikační číslo a číslo účtu, na který bude dotace vyplacena, popis způsobu rozdělení a čerpání dotace podle odstavce 2, požadovanou výši dotace na příslušný rozpočtový rok a předpokládaný požadavek na výši dotace na následující 2 rozpočtové roky, který vyplývá ze střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb kraje.“* Součástí každé žádosti je také Střednědobý plán rozvoje kraje v oblasti sociálních služeb, který je vždy na 2 roky. Obsahem rozvojového plánu je ekonomická analýza, jež identifikuje potřebu a způsob finančního zajištění služeb (Zákon 108, § 101a (3)).

Příspěvky, konkrétně se jedná o Příspěvek na péči, který je součástí zákona o sociálních službách z roku 2006, na chod sociálních služeb, které jsou vedeny v registru, jsou z rozpočtu krajů a obcí poskytnuty na základě zákona 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Zákon upravuje *„tvorbu, postavení, obsah a funkce rozpočtů územních samosprávných celků, 1) jimiž jsou obce 2) a kraje, 3) a stanoví pravidla hospodaření s finančními prostředky územních samosprávných celků. Upravuje také zřizování nebo zakládání právnických osob územních samosprávných celků“* (Zákon 250, § 1 (1)). Tyto finance plynoucí z tohoto příspěvku, pak slouží k úhradě výkonů v službě nebo na jiné potřeby.

Zajistit chod sociální služby není snadné, zejména co se finanční stránky týče, z toho důvodu se poskytovatelé snaží zajistit a získat finanční prostředky i z jiných zdrojů. Velkou roli zde hrají ještě strukturální fondy Evropské unie, další dotační programy. Poslední možnost získání financí je fundraising, tj. nástroj, prostřednictvím kterého lze druhé inspirovat k dobrým skutkům, oslovit soukromé sponzory či donátory. Některé sociální služby mohou čerpat finance spojené s úhradou jejich služeb zdravotnické péče od zdravotních pojišťoven.

4 Financování sociálních služeb Velká Británie

Jelikož má bakalářská práce nese název Financování sociálních služeb v České republice a ve Velké Británii, následující kapitola bude věnována financování sociálních služeb na území Spojeného království. Jak fungují sociální služby je zřejmé z předchozí kapitoly. Cílem práce je komparace financování dvou vybraných služeb, z nichž jedna je z Česka a druhá z Británie. Poté konkrétní financování Migrants Organise bude uvedeno v metodologické části, kdy budu porovnávat obě služby.

Financování sociální služeb v Británii je především kombinovaným způsobem. Legislativní ukotvení sociálních služeb již bylo zmíněno v kapitole o sociálních službách ve Velké Británii, systém financování sociálních služeb je tedy založen na adresných dávkách klientovi, který má nárok na péči či pomoc služeb. Finanční balíček tak využije na úhradu služby. Tyto dávky ze strany státu jsou finance od daňových poplatníků. Další orgán podílející se na financování jsou místní správy. Dále pak samotní uživatelé služeb. Financování jde tedy centrálně od vlády na jednotlivé místní orgány v Anglii. Při rozdělování financí na chod sociálních služeb se vynakládají vyšší výdaje, než je stanoveno ve finančních plánech centrálních částek. Taktéž místní rady si mohou upravovat výši přerozdělovaných částek (Šanová, 2014).

Systém financování je v podstatě založen na Beveridgově zprávě z roku 1942. Beveridge navrhoval, aby za povinný poplatek byl systém sociálního zabezpečení pro všechny občany bez rozdílu, díky tomu by byly pokryty základní potřeby a životní minimum. Systém sociálního zabezpečení by měl být založen na spolupráci občana a státu (Šanová, 2014).

Hlavní úkoly veřejného sektoru jsou stanoveny zákonem. Většina dobrovolných a soukromých organizací je registrována jako charitativní organizace. Organizace registrované jako charita jsou právně ukotveny zákonem The Charity Act z roku 2011. V zemích, jako jsou Spojené státy americké, Spojené království, Německo, Nizozemsko a Japonsko, formální dobrovolné a soukromé agentury dostávají přímé nebo nepřímé granty od statutárního sektoru (Britannica, Social Services [online]).

Vládní financování je specifické tím, že je jen pro některé charity. Charity se mohou také ucházet o zakázky na poskytování veřejných služeb. Jedná se o služby, které veřejné orgány obvykle poskytují nebo objednávají samy. Vládní úřady mohou charitě za poskytování

služeb platit například provoz služeb (Government UK, Public service delivery rules for charities [online]):

- Azylové domy pro oběti domácího násilí
- Chráněné bydlení a péče o seniory
- Sportovní aktivity pro znevýhodněné děti
- Podpora a poradenství pro lidi hledající práci
- Dodávka jídla lidem v domácnosti

Tyto finance mohou být poskytnuty přímo nebo prostřednictvím financujícího orgánu.

4.1 Další možné způsoby financování

Na provoz organizace, ať už se zabývá jakoukoliv cílovou skupinou a je jakéhokoliv statusu, je vždy důležité mít dostatek financí na pokrytí nákladů. Celkovou situaci organizaci usnadní tzv. finanční strategie. Umožní organizaci posoudit finanční potřeby a zdroje podpory potřebné pro splnění vašich cílů a splnění vašeho poslání a zároveň naplánovat další růst. Financování služeb v Británii je kombinované, a proto je typické získávání peněžitých prostředků z vícero zdrojů v této podkapitole představím britské způsoby získávání dalších financí na chod organizace, služby, charity.

Dárcovství – Community Fundraising a individuální darování mohou pomoci získat cenné finanční prostředky, například formou pouličních sbírek, využití webových stránek a přidat na zde tzv. dárcovské tlačítko nebo uspořádat crowdfundingovou kampaň. Tento druh financování je možný i v ČR (Funding Central, Support and advice [online]).

Granty jsou formou omezeného financování. Financování tedy musí být využito na konkrétní činnosti nebo dohodnutý soubor zdrojů. V závislosti na velikosti grantu se zřídka poskytuje donorovi podrobný rozpočet včetně dokladů o výdajích, průběžného hodnocení a aktualizace pokroku, a nakonec závěrečného reportu. U některých grantů se podepisuje grantová dohoda nebo smlouva. Granty jsou užitečné dotace, které nabízejí organizacím příležitost k provádění činností, které nemohou generovat dostatečný příjem k pokrytí jejich nákladů, často provádějí projekty, které skutečně mění životy lidí. Granty lze využít mnoha způsoby, na podporu výzkumu a vývoje, pomoc při budování kapacit nebo zavádění nových činností, které by se v budoucnu mohly stát samofinancováním (Funding Central, Support and advice [online]).

Kontrakty – uzavření smlouvy zahrnuje výdělek z platby za zboží a služby dodané podle podmínek stanovených ve smlouvě mezi organizací a třetí stranou. Uzavírání smluv je zejména vhodné pro organizace zapojené do některých forem poskytování veřejných služeb, jako je zdravotnictví, sociální péče, vzdělávání aj. (Funding Central, Support and advice [online]).

Social investment (sociální investice) je forma zisku peněz, které jsou poskytovány s podmínkou sociálního výsledku i finanční návratnosti. Sociální investice mohou mít mnoho podob, včetně půjček, přečerpání, investic a dluhopisů. Nejsou to příjmy služby, jsou to finanční prostředky, které mohou pomoci zisku dalších zdrojů příjmů. Sociální investice nenahrazují granty ani nejsou vhodné pro každou organizaci (Funding Central, Support and advice [online]).

Crowdfunding je způsob financování konkrétního projektu získáváním darů od různých lidí obvykle prostřednictvím časově omezené kampaně. Získávání finančních prostředků na konkrétní projekt není nic nového, válečné pomníky, plakety a lavičky byly po staletí financovány malými dary od komunit. Způsob, jakým se sociální média vyvinuly, však poskytuje ideální podmínky pro crowdfunding jako nástroj k prosperitě fundraisingu. Provozování crowdfundingové kampaně může být také skvělý způsob, jak rozvíjet a testovat fundraisingové zprávy (Funding Central, Support and advice [online]).

5 Metodologie výzkumu

Cílem výzkumné části práce je zjistit, popsat a porovnat financování sociálních služeb na území České republiky a Velké Británie. Zjistit odkud získávají finance na provoz organizace a jak s nimi nakládají.

Dílčí cíle

- popsat financování Organizace na pomoc uprchlíkům
- identifikovat režijní náklady Organizace na pomoc uprchlíkům za rok 2018
- popsat financování Migrants Organise
- identifikovat režijní náklady Migrants Organise
- komparace financování organizací
- poukázat na pozitivní části financování organizací, kterými se země mohou vzájemně inspirovat

Výzkumné otázky

- Jakým procentem se podílí vláda (stát, kraj, obce) na financování Organizace pro pomoc uprchlíkům v České republice?
- Jaké další možnosti způsobu financování má Organizace pro pomoc uprchlíkům v České republice?
- Způsob, kterým Organizace pro pomoc uprchlíkům nakládá s financemi, režijní náklady organizace?
- Jakým procentem se podílí vláda na financování Migrants Organise ve Velké Británii?
- Jaké další možnosti způsobu financování má Migrants Organise ve Velké Británii?
- Způsob, kterým Migrants Organice nakládá s financemi, režijní náklady organizace?

Výzkumný vzorek

Ve své práci využiji kvalitativního výzkumu. Cílem práce je srovnání financování sociálních služeb v České republice a ve Velké Británii. Za každou zemi jsem si zvolila jednu službu, která pracuje s uprchlíky, migranty jednoduše řečeno s cizinci. Jako první jsem zvolila

britskou MO, protože jsem zde strávila tři měsíce na zahraniční povinné praxi. Za Českou republiku jsem vybrala organizaci na základě doporučení referentky odborných praxí na Vyšší odborné škole Caritas, organizaci mi doporučila na základě srovnávacích kritérií. Výroční zprávu MO jsem získala při své studijní praxi a OPU má svou výroční zprávu veřejně přístupnou na webových stránkách.

5.1 Metody výzkumu

V rámci kvalitativního výzkumu provedu analýzu úředních dokumentů, které mi poskytla každá z organizací. Tyto dokumenty slouží jako jediný datový podklad mé bakalářské práce, jelikož jsou vytvořeny jinou osobou, než je autor bakalářské práce. Do úředních dokumentů spadají již zmíněné výroční zprávy (Hendl, 2016, s. 208). Bude se jednat o Výroční zprávy za rok 2018, jak od Migrants Organise, tak od Organizace pro pomoc uprchlíkům. Výroční zprávy za rok 2019 jsou stále v procesu přípravy, z tohoto důvodu budu využívat výroční zprávy z roku 2018, jež jsou poslední zveřejněné, proto se budu věnovat finanční situaci organizací v roce 2018. Po analýze jednotlivých informací o způsobu financování každé z organizací, provedu komparaci jednotlivých bodů, a také přidám specifika využití financí a nákladovost služby. Tedy v čem jsou organizace v průměru stejně nákladné, kde se razantně liší, a jestli je specifická oblast, do které investuje pouze jedna z uvedených organizací (Hendl, 2016, s. 208).

5.2 Analýza financování Organizace pro pomoc uprchlíkům

V této kapitole se budu zabývat výroční zprávu z roku 2018 Organizace pro pomoc uprchlíkům. Postupně zmíním, z jakých zdrojů organizace získala konkrétní peněžní prostředky, uvedu celkovou částku získanou za rok 2018. Pokud organizace získá finance, zpravidla musí pokrýt určité náklady, proto se finanční nákladovosti OPU budu věnovat druhou polovinu této kapitoly. Informace uvedené v této kapitole získané pouze z výroční zprávy budu srovnávat s Migrants Organise.

Výnosy OPU

OPU má několik toků finanční zdrojů. Výnosy organizace lze rozdělit do několika skupin. V čele skupiny zdrojů jsou zahraniční zdroje, tvoří 80,5 % financí v číslech je to pak částka přesahující 27 milionů Kč. Zahraničními zdroji je myšleno např. AMIF – Azylový, migrační a integrační fond EU (14 065 329Kč), Evropský sociální fond (11 387 638Kč) nebo Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky známé jako UHNCR (888 615Kč), aj.

Další skupina podílející se na finančním chodu organizace je nám bližší jsou dotace ze státního rozpočtu, finanční podíl je dost nižší, tvoří 6,1 % financí, to je 2 097 844Kč, kraje a obce se podílejí 4,9 % částkou 1 693 396. v rámci těchto dvou skupin se konkrétně podíleli například Ministerstvo práce a sociálních věcí nejvyšší částkou 2 022 489Kč, Jihomoravský kraj 820 600Kč, Plzeňský kraj 560 859Kč, Městská část Prahy 14 přispěla 175 367Kč, zapojilo se i Ministerstvo vnitra částkou 60 570Kč, aj. (Výroční zpráva OPU 2018 [online]).

Vlastní činností získala organizace 1 583 096Kč. Poslední tři skupiny jsou menší finanční částky jedná se o dary – 590 900Kč, nadace + fondy se podílely částkou 423 852Kč, ostatní výnosy (kurzové zisky, úroky, ...) činí částku 256 448Kč a úhrady od klientů je 30 200Kč (Výroční zpráva OPU 2018 [online]).

Celkem organizace v roce 2018 získala 34 216 285Kč (Výroční zpráva OPU 2018 [online]).

Výdaje OPU

Organizace získává finanční prostředky díky, kterým může pokrýt výdaje například z oblasti sociální pomoci (hledání práce, ubytování, škol atd.), právní poradenství (poradenství, zastupování v řízení o pobytech, azylu, občanství atd.), zajištění chodu dobrovolnického programu, provoz domu na půli cesty, provoz komunitního centra, přispívá na provoz centra pro seniory v Gruzii (Výroční zpráva OPU 2018 [online]).

Co se týče konkrétních režijních nákladů, můžeme rozdělit do 3 skupin – provozní, finanční, mimořádné. Provozní výdaje za rok 2018 činí (Výroční zpráva OPU 2018 [online]).:

- Spotřeba materiálu a energie 988 699Kč
- Opravy a údržba 22 571Kč
- Cestovné 446 189, 03Kč
- Mzdové náklady (hrubé mzdy a odvody) 24 714 222Kč

Finanční výdaje za rok 2018 činí:

- Jiné ostatní náklady (bankovní poplatky, kurzovní ztráty, pojistky, správní poplatky) 33 562, 07Kč
- Poskytnuté příspěvky 1 427 345Kč
- Ostatní služby 5 741 167, 51Kč

OPU neměla za rok 2018 žádné mimořádné výdaje. Celkem tyto výdaje čítají částku 33 629 756, 55Kč za rok 2018. Rozdíl mezi celkovými výnosy a celkovými výdaji je 585 528, 5Kč

5.3 Analýza financování Migrants Organise

MO se při své práci opírá o veřejné a filantropické financování, protože v oboru existuje jen velmi malý prostor pro vytváření příjmů. Poskytuje služby, které doplňují veřejné služby, hledá financování od místní a národní vlády (například Royal Borough of Kensington and Chelsea). Mentoring program se zranitelnými uprchlíky a migranty, kteří trpí problémy s duševním zdravím, je financován z West London Public Health. Širší práci v oblasti mentoringu financuje charitativní organizace Henry Smith a Nadace Lloyds Foundation. Dalšími nadacemi, které podporují práci MO na odstraňování chudoby, posílení postavení a angažovanosti, jsou Trust for London, Barrow Cadbury Trust, Migration Exchange, AB Charitable Trust a Joseph Rowntree Charitable Trust. V případě potřeby také uzavírá partnerství pro financování EU (ACCOUNTS AND TRUSTEES' ANNUAL REPORT MIGRANTS ORGANISE Ltd.,2018 [online]).

Všechny dary od jednotlivců se používají na přímou pomoc zranitelným a chudým uprchlíkům, žadatelům o azyl a migrantům, jednalo se o dary od jednotlivců v hodnotě £ 96, 331. Za rok 2018 Migrants Organise získala celkem £ 725, 946 na chod organizace a na projekty. Co se týče charitativní činnosti získali částku £ 623, 181, ostatní obchodní činnosti vynesli £ 6, 312 liber. Investiční výnosy £ 122 liber. Z fondů získali £ 373, 002. (ACCOUNTS AND TRUSTEES' ANNUAL REPORT MIGRANTS ORGANISE Ltd.,2018 [online]).

Výdaje na Migrants Organise byly především na (ACCOUNTS AND TRUSTEES' ANNUAL REPORT MIGRANTS ORGANISE Ltd.,2018 [online]):

- Charitativní činnosti £ 639, 476
- Náklady na zaměstnance £ 433, 123

Jiné výdaje MO ve svém ročním reportu nezveřejňuje (ACCOUNTS AND TRUSTEES' ANNUAL REPORT MIGRANTS ORGANISE Ltd.,2018 [online]).

5.4 Komparace způsobu financování OPU a MO

Informace o organizaci OPU a MO jsem získala z finanční části výročních zpráv z roku 2018. V úvodu této kapitoly je nutno zmínit, že nebýt vícezdrojového systému financování u obou zemí, nemohla by fungovat ani jedna organizace. Jak MO, tak OPU jsou financovány vícezdrojově s více než 5 různými zdroji. Srovnávací kritéria jsou níže uvedené výzkumné otázky.

- Jakým procentem se podílí vláda (stát, kraj, obce) na financování Organizace pro pomoc uprchlíkům v České republice?

Finanční zdroje plynoucí od státu tvoří z 11% celkový rozpočet OPU.

- Jaké další možnosti způsobu financování má Organizace pro pomoc uprchlíkům v České republice?

OPU využívá zahraniční zdroje EU a OSN, tyto zdroje tvoří 80,5 % z celkového rozpočtu. Další způsoby zisku financí je vlastní činnost, dary, nadace, využití fondů a ostatní. Organizace také získává finance od klientů

- Způsob, kterým Organizace pro pomoc uprchlíkům nakládá s financemi, režijní náklady organizace?

OPU financuje sociální pomoc pro své klienty, poskytování bezplatného právního poradenství, realizace dobrovolnického programu, provoz komunitního centra v Praze a financuje provoz centra pro seniory v Gruzii.

- Jakým procentem se podílí vláda na financování Migrants Organise ve Velké Británii?

MO získává finance od místní vlády, tzn. Londýn je rozdělený na několik městských obvodů a každá část má svoji místní vládu. MO se nachází v městské části Royal Borough of Kensington & Chelsea. Za rok 2018 MO získala £ 96, 331. Vláda rovněž poskytuje finance přímo na určité projekty.

- Jaké další možnosti způsobu financování má Migrants Organise ve Velké Británii?

MO získává finanční dary od jednotlivců, dále provozují obchodní a charitativní činnost, využívají fondy a vlastní investice. V Británii funguje pro nás neznámé financování a to, že existují organizace, které poskytují finance jiným organizacím či charitám pro jejich provoz.

- Způsob, kterým Migrants Organice nakládá s financemi, režijní náklady organizace?

Z výroční zprávy MO jsem získala následující výdaje, a to provoz charitativní činnosti a mzdy zaměstnanců, jiné výdaje MO neuvádí.

System financování obou organizací, je podpořen místní vládou. V Česku to je na úrovni kraje a obcí, zatímco v Británii je to část Londýna, ve které sídlí organizace. Obě organizace využívají finančních dotací z Evropské Unie, OPU uvedla ve své zprávě i konkrétní fondy, zatímco MO uvedla, že využívá podpory z EU, pokud je potřeba. Financování OPU je zaštitěno i dalšími kraji, protože má vícero poboček. MO ve své zprávě neuvádí, zda je finančně podpořeno jinými distrikty. Obě organizace jsou financovány různými nadacemi, které přispívají různými částkami na chod organizací. I malá částka pomáhá.

MO na rozdíl od OPU není financována z úhrad od klientů. MO ve výroční zprávě uvádí, že v rámci vlastní iniciativy charitativní činnosti získali nevelkou částku. Za vlastní iniciativu lze také považovat investiční výnosy, OPU investičních výnosů nevyužívá. Fondy jako takové využívají obě organizace.

Aspekty financování obou služeb byly objasněny analýzou příjmů a výdajů. OPU má největší výdaje v oblastní provozních nákladů, nejvyšší částka putuje zaměstnancům, tedy měsíční mzda, druhou nejvyšší položkou je pak chod organizace, tj. spotřeba materiálu a energie. Jak jsem zmínila už v předchozí podkapitole, tak MO ve výroční zprávě uvedla pouze náklady na mzdách zaměstnanců a charitativní činnost (například Mentoring a dobrovolnický program, aj.).

V závěru bych ráda uvedla, že obě organizace jsou financovány na podobné bázi, tím myslím, že využívají stejné finanční toky – nadace, dary, vládu a EU aj. Částky, které však získávají od jednotlivých toků se výrazně odlišují. Česká organizace získává největší podíl financí od zahraničních zdrojů a státních institucí. Markantně nižší podíl tvoří dary, fondy, vlastní činnost aj. Britská organizace má své peněžní zdroje přesně naopak, získává menší finanční podíl od vlády, pokud je potřeba požádají o dotační podporu z EU. Britská vláda se tedy podílí minimálně na financích organizace Migrants Organise. Oproti tomu vysoké částky plynou od tzv Trustees neboli nadací, jednotlivců a z charitativní činnosti. V Británii vzniklo hodně organizací, které fungují na principu, že finančně podporují jiné organizace a charity, i to je jeden z finančních toků Migrants Organise.

Pokud porovnáme data z finanční části výroční zprávy jako takové, tak OPU má část týkající se financování více rozepsanou než MO. Výnosy neboli zisky popisují organizace na stejné úrovni, přitom výdaje detailně popisuje pouze česká organizace, MO uvedlo pouze výdaje na charitativní činnost a na mzdy zaměstnanců. Jiné náklady na chod služby nebyly uvedeny.

Jak uvádí Vojtíšek (2018, s. 38) ve své knize, tak je důležité zmínit, že na dotaci není nárok ze zákona, poskytovatelé tudíž nemohou počítat s tímto zdrojem, lze říci, že je nevyzpytatelným zdrojem. V praxi to znamená, že dotační systém v České republice přináší rok od roku jiné částky a jako poskytovatel služeb, tak nemůže spoléhat na určité finance. Myslím si, že by se Česká republika mohla inspirovat od Velké Británie v rámci financování ze strany nadací a charit, tyto zdroje tvoří podstatnou část jejich financování. Lze tedy říci, že britská instituce spoléhá z velké části sama na sebe a své zdroje než nejistotu financování od vlády.

Závěr

Sociální služby tvoří neodmyslitelnou část sociální politiky obou zemí, prostřednictvím sociálních služeb je poskytována pomoc osobám nebo skupinám v nepříznivé sociální situaci. Sociální služby musí plnit určité podmínky, být registrovány v systému jak v České republice, tak ve Velké Británii. Aby služby byly kvalitní a efektivní, musí dodržet Standardy kvality a další podmínky, které jsou součástí zákona 108/2006 o sociálních službách nebo britského zákona z roku 1992 Social Security Contributions and Benefits Act. Sociální práce a služby mají nelehký úkol, a to reagovat na aktuální situace, boomem posledního století je migrace. Příliv odlišných národností do různých zemí, byl podnětem pro vznik nové disciplíny v oblasti sociální práce, a to sociální práce s cizinci/migranty/uprchlíky. Tato nová disciplína, tak vedla ke vzniku sociálních služeb pracujících s touto cílovou skupinou.

K vývoji, pokroku, modernizaci dochází každou minutu našeho života po celém světě. Lze tedy říci, že sama společnost si vyžaduje modernizaci sociálních služeb, které jsou poskytovány ostatním. Z toho tedy vyplývá, že u sociálních služeb je aktuálním trendem neustálý vývoj a modernizace kvality procedurální, personální, ale i provozní. Určitou motivací je konkurenceschopnost na trhu sociálních služeb, to platí jak pro Českou republiku, tak i pro Velkou Británii. Aby byla dosažena kvalita sociálních služeb, jsou důležité finanční prostředky, díky kterým mohou být služby zkvalitňovány a modernizovány. Paradoxně v dnešní době je financování služeb nejvíce problematickým odvětvím, z toho důvodu jsem se rozhodla porovnat financování sociálních služeb v České republice a ve Velké Británii.

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jakým způsobem jsou financovány vybrané sociální služby v České republice a ve Velké Británii a v závěru je porovnat. Srovnávacím kritériem byly výzkumné otázky. Za Českou republiku jsem zvolila OPU a za Velkou Británii jsem vybrala organizaci, ve které jsem strávila zahraniční praxi a mohla jsem tak čerpat i z vlastních zkušeností. Vybrané organizace pracující se stejnou cílovou skupinou, kterou jsou cizinci. Z provedené komparace vyplývá, že financování obou organizací je rozdílné, i přesto, že na první pohled čerpají z podobných finančních zdrojů. Při komparaci jsem zjistila, že OPU je z velkého hlediska financována zahraničními zdroji, určitým procentem financí se podílí i stát, kraj a obec. Zatímco britská organizace čerpá minimální finanční zdroj od vlády a spoléhá na vlastní charitativní činnost, na dary a jiné zdroje. V konečném shrnutí mého zjištění lze konstatovat, že inspirovat by se tak mohly české organizace, aby nespolehaly finančně na státní peníze, ale získaly převážně finanční zdroje vlastní iniciativou.

Práce může být obohacující nejen pro studenty sociální práce, kteří tak mohou nahlédnout do financování sociálních služeb ve Velké Británii s porovnáním financování sociálních služeb v České republice. Ale i pro české sociální služby, které se tak mohou nechat inspirovat další způsobem financování ze zahraničí.

Bibliografický seznam

ACCOUNTS AND TRUSTEES' ANNUAL REPORT MIGRANTS ORGANISE Ltd. [online]. ©2018 [cit. 2020-02-03]. Dostupné z: <https://beta.charitycommission.gov.uk/charity-details/?regid=1077116&subid=0>

BECKETT, Chris. Essential Theory for Social Work Practice. London: SAGE, 2006.

BEDNÁŘ, Martin. Kvalita v sociálních službách. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. Nakladatelství UPOL, 2012, 158 s. ISBN 978-80-244-3069-0.

BRITANNICA. Social Services, Conclusion. www.britannica.com [online]. ©2020 [cit. 2020-03-14]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/social-service/Conclusion>

ETICKÝ KODEX SPOLEČNOSTI SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ ČR. [online]. ©2006 [cit. 2020-07-05]. Dostupné z <http://ssob.info/wp-content/uploads/2015/01/Etick%C3%BD-kodex-soci%C3%A1ln%C3%ADch-pracovn%C3%ADk%C5%AF.pdf>

FUNDING CENTRAL. Support and advice. www.fundingcentral.org.uk [online]. © [cit. 2020-03-14]. Dostupné z: <https://www.fundingcentral.org.uk/Page.aspx?SP=6111>

GEORGE, Victor, TAYLOR-GOODY, Peter. European Welfare Policy: Squaring the Welfare Circle. Michigenská univerzita: Macmillan Publishers Limited, 1996, 224 p., ISBN 9780333609170.

GOVERNMENT UK: Apply needs assessment social services. *Government UK: Apply needs assessment social services* [online]. [cit. 2020-04-11]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/apply-needs-assessment-social-services>

GOVERNMENT UK: Public service delivery rules for charities. *Government UK: Public service delivery rules for charities* [online]. [cit. 2020-04-11]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/guidance/public-service-delivery-rules-for-charities>

GULOVÁ, Lenka. 2011. Sociální práce: pro pedagogické obory. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3379-1.

HENDL, Jan. 2016. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0982-9. Dostupné také z: <https://kramerius5.nkp.cz/uuid/uuid:6c8248c0-ef06-11e8-8d10-5ef3fc9ae867>

KAHOVCOVÁ, Sandra. 2014. Sociální služby – Komparace ve vybraných zemích. Plzeň (bakalářská práce). Západočeská Univerzita v Plzni. Katedra financí a účetnictví.

KLVAŇOVÁ, Radka. 2007. Migranti nás nutí k přehodnocení zažitých norem chování. *Sociální práce/Sociálna práca*, č. 2, s. 14-16. ISSN 1213-6204.

KOLDINSKÁ, K., D. BRUTHANSOVÁ a M. VYSOKAJOVÁ. 2001. Právní úprava sociálních služeb vybraných evropských zemí. Praha: Právnická fakulta UK. Dostupné z: <https://www.prf.cuni.cz/detail-cloveka/114?order=rok&search=&sort=asc>

KOLÁROVÁ, Markéta. 2014. Využití přístupu zaměřeného na klienta v sociální práci. Ostrava (bakalářská práce). Ostravská Univerzita. Fakulta sociálních studií, Katedra sociální práce.

KONOPIKOVÁ, Kateřina. 2014. Přípravenost sociálního pracovníka pro práci s cizinci: Preparedness of social worker to work with foreigners. Západočeská univerzita v Plzni. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. Vedoucí práce Zachová, Markéta.

MATOUŠEK, Oldřich. 2003. Metody a řízení sociální práce. Praha: Portál. ISBN 8071785482.

MATOUŠEK, Oldřich. 2011. Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0041-3. Dostupné také z: <https://kramerius5.nkp.cz/uuid/uuid:21d2cf30-fef0-11e8-95ba-5ef3fc9bb22f>

MATOUŠEK, Oldřich. 2012. Základy sociální práce. Vyd. 3. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0211-0.

MICHALÍK, Jan, Evropský sociální fond, Národní rada zdravotně postižených ČR a Výzkumné centrum integrace zdravotně postižených. 2008. Smluvní vztahy v sociálních službách. Olomouc: Výzkumné centrum integrace zdravotně postižených – sekce vzdělávání. ISBN 978-80-903658-1-0. Dostupné také z: <https://kramerius5.nkp.cz/uuid/uuid:0f57be60-deab-11e4-9c07-5ef3fc9bb22f>

OPU, Organizace na pomoc uprchlíkům. Co děláme – odborné sociální poradenství. *Opu.cz* [online]. ©2020 [cit. 2020-03-17]. Dostupné z: <https://www.opu.cz/cs/co-delame/pravni-poradenstvi/co-nabizime/>

PAULÍK, Karel. 2009. Vybrané poradenské a psychologické směry. Ostrava: Repronis Ostrava. ISBN 978-80-7368-739-7.

PRŮCHA, Jan. Interkulturní komunikace. Praha: Grada, 2010. s. [1a]. ISBN 978-80-247-3069-1. Dostupné také z: <https://kramerius5.nkp.cz/uuid/uuid:95a5d520-263a-11e5-bcc5-5ef3fc9bb22f>

RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA, R., 2009. Sociální integrace přistěhovalců v České republice. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 978-80-7419-023-0.

SOCIÁLNÍ NOVINKY. Sociální práce s migranty II. – role sociální pracovníka v integraci migrantů/uprchlíků do české společnosti. *Socialninovinky.cz* [online]. ©2015 [cit. 2020-05-02]. Dostupné z: <http://socialninovinky.cz/novinky-v-socialni-oblasti/513-socialni-prace-s-migranty-ii-role-socialniho-pracovnika-v-integraci-migrantu-uprchliku-do-ceske-spolecnosti>

STŘEDNĚDOBÝ PLÁN ROZVOJE SOCIÁLNÍCH SLUŽEB V OLOMOUCKÉM KRAJI PRO ROKY 2018–2020. [online]. © 2017 [cit. 2020-01-25]. Dostupné z: <https://www.olkraj.cz/strednedoby-plan-rozvoje-socialnich-sluzeb-v-olomouckem-kraji-pro-roky-2018-2020-cl-3923.html>

TOMEŠ, Igor. 2010. Úvod do teorie a metodologie sociální politiky. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-680-3.

VOJTÍŠEK, Petr. 2018. Princip solidarity ve financování služeb sociální péče. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-3709-9.

VÝROČNÍ ZPRÁVA ORGANIZACE PRO POMOC UPRCHLÍKŮM. [online]. ©2018 [cit. 2020-02-03]. Dostupné z: <https://www.opu.cz/cs/kdo-jsme/>

Zákon č. 108 ze dne 31. března 2006 o sociálních službách. Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108#cast3>

Zákon č. 250 ze dne 9. srpna 2000 o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-250>

Zákon č. 89 ze dne 22. března 2012 občanský zákoník. Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89?text=ob%20C4%8Dansk%C3%A9%20sdru%C5%BEen%C3%AD>

Seznam použitých zkratek

ČR – Česká republika

EU – Evropská Unie

MO – Migrants Organise

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

NHS – National Health Service

OPU – Organizace pro pomoc uprchlíkům

VB – Velká Británie